

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г.С. СКОВОРОДИ

Колода Дар'я Володимирівна

УДК 811.161.1 – 42

**ПОЕТИЧНИЙ СИНТАКСИС
ЮРІЯ ЛЕВІТАНСЬКОГО:
реалізація принципу кінематографічності**

Спеціальність 10.02.02 – російська мова

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Харків – 2011

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі російської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
Скоробогатова Олена Олександрівна,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди,
доцент кафедри російської мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Космеда Тетяна Анатоліївна,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка,
завідувач кафедри мовної і міжкультурної комунікації;

кандидат філологічних наук, доцент
Палатовська Олена Володимирівна,
Київський національний
лінгвістичний університет,
доцент кафедри фонетики і
граматики слов'янських мов.

Захист відбудеться ...16 червня 2011 о 10.00... на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.053.05 у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди (61168, м. Харків, вул. Блюхера, 2, ауд. 220–А).

Із дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди за адресою: 61168, м. Харків, вул. Блюхера, 2, ауд. 215–В.

Автореферат розіслано "16" травня 2011 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.П. Карпенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Серед актуальних проблем сучасної лінгвістики значне місце займають питання поетичної мови. Їх дослідженням займалися такі мовознавці, як С.С. Аверинцев, О.Г. Акастелова, Н.В. Альохіна, О.Ф. Бадаєв, О.М. Брик, Р.О. Будагов, В.В. Виноградов, Г.О. Винокур, В.Г. Гак, Л.М. Гаспаров, М.К. Гей, А.Г. Грек, В.П. Григор'єв, С.Я. Єрмоленко, В.І. Жилияков, В.М. Жирмунський, Л.В. Зубова, В'яч.Вс. Іванов, Н.Н. Іванова, Ю.В. Казарін, В.С. Калашник, О.П. Квятковський, І.І. Ковтунова, О.В. Красильникова, Н.О. Кожевникова, Ю.С. Лазебник, Н.В. Лебедева, Ю.М. Лотман, А.К. Мойсієнко, Я. Мукаржовський, Н.А. Ніколіна, Ю.Б. Орлицький, Л.Г. Панова, О.П. Панченко, Н.С. Поспелов, О.О. Потєбня, Т.І. Сильман, Л.М. Синельникова, І.І. Степанченко, Р.І. Стефурак, Л.Ф. Тарасов, Б.В. Томашевський, В.М. Топоров, Ю.М. Тинянов, Н.О. Фатєєва, І.Я. Чернухіна, Р.О. Якобсон та інші.

Вивчення ознак та закономірностей функціонування поетичної мови включає в себе аналіз окремих поетичних систем: мови різних періодів, художніх напрямів, мови окремих поетів.

Юрій Давидович Левітанський належить до плеяди митців, які сформували світогляд, особливе сприйняття дійсності цілого покоління «шістдесятників» та «сімдесятників». Лірика Ю. Левітанського вирізняється з-поміж поезії інших авторів тематикою, загальним настроєм та своєрідним застосуванням виражальних засобів. Увага до поетичного світогляду цього поета – це інтерес до світогляду цілого покоління. Юрій Левітанський є продовжувачем класичної поетичної традиції і в той же час угадує наперед тенденції розвитку поезії початку ХХІ століття. Його творча манера позначена яскравими індивідуальними рисами й заслуговує на ретельний аналіз.

Творчість Юрія Левітанського, одного з найяскравіших російських поетів ХХ століття, довгий час залишалася поза сферою уваги філологів, зокрема лінгвістів. Хоча роботи з дослідження його творчості існують (праці С.А. Йоффе, В. Кулле, К.С. Лицарева, С.В. Моско, В.Ф.Огнева), але їх несправедливо мало. Ці роботи аналізують тексти з боку літературознавства. Ті ж автори, які описують мовний устрій ідіостилю Левітанського (наприклад, С.В. Моско), розглядають насамперед лексичний рівень. У жодній роботі, присвяченій творчості цього поета, не приділяється достатньо уваги аналізу граматичного рівня.

Відсутність опису граматичного рівня ідіостиля Юрія Левітанського є визначальною, адже без аналізу цього рівня будь-який опис поетичної мови стає неповним. Морфологія відображає загальну концептуалізацію поетичного світу, а в синтаксисі в першу чергу проявляються складні мовні та текстові відношення.

Актуальність дослідження пов'язана із завданнями сучасної лінгвістики: вивчити поетичну мову, описати окремі ідіостилі, зокрема їх синтаксичний рівень, що включає в себе елементи інших рівнів. Розуміння поетичної мови як складного впорядкованого феномена вимагає виявлення системи виражальних засобів поетичних текстів. Синтаксичний рівень слугує основним структурним і композиційним об'єднуювальним рівнем усього тексту, тому вивчення синтаксису поезії Юрія Левітанського є актуальним.

Об'єктом дослідження обрано весь корпус віршованих творів Юрія Левітанського за винятком збірки пародій «Сюжет с вариантами».

Предметом вивчення є синтактико-композиційний рівень поетичних текстів Юрія Левітанського.

Матеріалом для аналізу послугувала картотека, що включає понад 2000 синтаксичних одиниць, отриманих методом суцільної вибірки з поетичних творів Юрія Левітанського.

Усього проаналізовано 315 віршів автора, більшість яких уходить до 6 збірок.

Мета дисертаційної роботи – визначити основні риси синтаксису ідіостилю Юрія Левітанського та простежити, яким чином вони створюють особливу властивість його ліричних текстів – кінематографічність.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

1) схарактеризувати основні властивості поетичної мови як системи і розглянути принцип її опису за рівнями;

2) розглянути сутність поняття «ідіостиль»;

3) описати кінематографічність як одну з властивостей художнього тексту;

4) виявити та описати характерні для ідіостилю Ю. Левітанського синтаксичні одиниці, конструкції і фігури;

5) визначити, які конструкції і фігури створюють ефект кінематографічності в поезіях Ю. Левітанського і яка з властивостей кожної синтаксичної одиниці сприяє створенню згаданого ефекта;

6) розглянути риси кінематографічності в поетичному ідіостилі Ю. Левітанського на синтактико-композиційному рівні.

В основу виконаного дослідження лягло припущення про те, що поетичні тексти Юрія Левітанського мають низку рис, характерних для кінематографа як особливого виду мистецтва.

Вибір **методів** дослідження зумовлений його об'єктом і поставленою метою та завданнями. У роботі використовуються такі методи дослідження: лінгвістичне спостереження і опис як різновиди динамічно-описового методу, метод суцільної вибірки (при доборі ілюстративного матеріалу з поетичних текстів Левітанського), метод контекстно-ситуативного аналізу, опозитивний метод (при встановленні диференційних синтаксичних ознак), крім того, використовуються елементи суперлінійного аналізу (синтезування морфологічного, лексичного та синтаксичного аналізів для більш глибокого вивчення певних фрагментів). Зазначені методи застосовуються в синтезі, що продиктовано предметом дослідження і його завданнями.

Наукова новизна дисертації визначається тим, що в ній системно описаний синтаксичний рівень поетичної мови Юрія Левітанського, виявлені та проаналізовані характерні для його ідіостилю синтаксичні конструкції, встановлена роль одиниць синтаксичного рівня у створенні такої характеристики текстів цього поета, як кінематографічність.

Теоретичне значення дослідження полягає в розробленні методики опису функціонування синтаксичних конструкцій та прийомів як способу вираження кінематографічності.

Практична цінність одержаних результатів виявляється в тому, що вони можуть бути застосовані в лекційних курсах із синтаксису російської мови, на практичних заняттях зі стилістики та інтерпретації художнього тексту, у спецкурсах з лінгвістики тексту, у семінарах з лінгвістичного аналізу поетичних текстів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано в контексті науково-дослідної теми кафедри російської мови Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди «Структурно-семантичні та функціональні характеристики мовних одиниць» (реєстраційний номер 132902, код 01.86.0), що передбачає і вивчення закономірностей поетичних ідіостилів. Тема дисертації затверджена вченою радою Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 31.10.2003).

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дисертації були викладені в доповідях на XV Міжнародній лінгвістичній конференції «Язык и мир» (Ялта, 2008), на Міжнародній науковій конференції «Антропоцентрическая парадигма в русистике» (Харків, 2009), на XII Міжнародній науковій конференції «Русистика и современность» (Одеса, 2009), на XIII Міжнародній конференції з актуальних проблем семантичних досліджень «Лінгвістичний опис художнього тексту в структурній та антропоцентричній наукових парадигмах (на матеріалі української та російської мов)» (Харків, 2010), на III Міжнародній конференції молодих вчених-русистів «Нові напрями у вивченні російської мови кінця XX – початку XIX століття» (Харків, 2011), на науково-практичній конференції молодих учених «Методологія сучасних наукових досліджень» (Харків, 2005) і обговорювалися на аспірантських семінарах та засіданнях кафедри російської мови Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди.

Публікації. За темою дисертації опубліковано 11 наукових робіт (9 статей та 2 анотації), що відтворюють основні положення дослідження, із них 8 статей розміщено в провідних наукових фахових виданнях, затверджених ВАК України.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, загальних висновків та списку використаних джерел (356 позицій). Загальний обсяг дисертації – 206 сторінок, із них основного тексту – 171 сторінка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету і завдання дослідження, об'єкт, предмет, наукову новизну роботи, теоретичне й практичне значення отриманих результатів. З'ясовано стан розробки наукової проблеми розгляду синтаксису поезії Ю. Левітанського.

Перший розділ «Принципи опису синтаксичного рівня поетичної мови» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1. «Лінгвістичні підходи до опису поетичної мови» характеризується науково-поняттєвий апарат дослідження. Визначаються такі поняття, як поетична мова, лінгвопоетика та ідіостиль.

В основу нашого дослідження покладена думка про те, що поетична мова відзначається особливою якістю експресивності. Прикметна риса поетичної мови –

настанова на засіб вираження. Були названі ознаки поетичної мови. Для нашої роботи важливими є такі: образність, гіперсемантизація, максимальна актуалізація одиниць мови, експресивність.

Дисертація виконана в руслі лінгвопоетики, що є наукою про засоби виразності поетичної мови. Одним із завдань лінгвопоетики вважається системний опис віршованих поетичних ідіостилів.

Поняття ідіостиль розуміємо як сукупність усіх виражальних засобів автора. Вважаємо за доцільне досліджувати найбільш суттєві, яскраві індивідуальні прийоми та одиниці ідіостилу, враховуючи особливості світосприйняття автора, що знайшли вираження в мові його творів.

У підрозділі 1.2. **«Синтаксичний рівень поетичної мови»** представлено синтаксичний рівень як об'єкт вивчення та опису. Показані різновекторні підходи до аналізу поетичного синтаксису.

Синтаксичний рівень являє собою структурну основу тексту з огляду на його складність та через те, що до нього входять як складові одиниці всіх попередніх рівнів. Акцентовано на тому, що синтаксичний рівень безпосередньо пов'язаний з композиційною організацією ліричного тексту.

Розглянувши різні підходи до опису синтаксису віршованої мови, ми зосередили свою увагу на роботах таких дослідників, як І.І. Ковтунова та Ю.М. Скребньов. У працях І.І. Ковтунової специфіка поетичної мови подається як особливий художній феномен. Вона описує основні принципи організації поетичної мови, передусім особливості поетичної комунікації, що важливо для нашого дослідження, оскільки ми спираємося на розроблені цим лінгвістом слабкі і сильні ознаки діалогу в поетичному мовленні. Вивчення синтаксичного рівня текстів заґрунтовано на підході, запропонованому Ю.М. Скребньовим. Слідом за вченим, вважаємо за необхідне виділити два аспекти опису – парадигматичний та синтагматичний, що й стало підґрунтям аналізу синтаксичних одиниць та прийомів, викладеного в другому розділі дисертаційного дослідження.

Підрозділ 1.3. **«Кінематографічність як одна з характеристик поетичного тексту»** містить аналіз робіт, присвячених співвіднесеності мистецтва кіно та художнього тексту. У зв'язку з цим наша дисертація спирається на праці таких учених, як В'яч.Вс. Іванов, Ю.М. Лотман, Ю.М. Тинянов, Б.А. Успенський. Паралель між мовою літератури та мовою кінематографа провів у середині ХХ століття відомий філолог Ю.М. Тинянов. Він виділяє і визначає найбільш значущий принцип кіномистецтва – принцип «монтажності». Ю.М.Лотман помічає схожість поезії й кіномистецтва та відзначає риси цієї схожості. За його словами, особливою рисою кіно і віршів є ритмічне членування (кінострічка членується на кадри, як вірш – на стопи та віршовані рядки). Причому, незважаючи на внутрішній поділ, дискретність, і кінострічка, і вірш сприймаються у єдності.

В останні десятиліття термін кінематографічність став частіше з'являтися у філологічних працях. Кінематографічність розуміється по-різному: 1) як твори про кіно, 2) як особливий принцип організації тексту, 3) як принцип парадигматичного сприйняття текстів, у тім числі й віршованих. У цій роботі використовується друге розуміння, де кінематографічність визначається як особливий принцип організації

художнього тексту. Слід зауважити, що таке визначення кінематографічності зумовлює методи виявлення рис у віршах.

У другому розділі «Потенціал експресивних синтаксичних побудов в ідіостилі Юрія Левітанського як передумова моделювання принципу кінематографічності» було виділено типові для лірики цього поета конструкції та прийоми поетичного синтаксису. Серед них субстантивні і дієслівні ряди, фігури зменшення, вставні конструкції та конструкції з парцеляцією. Названі одиниці синтаксису були розглянуті за частотою вживання: від найпоширеніших у текстах поета до маловживаних.

У поетичних текстах Левітанського яскраво представлені ряди субстантивні і дієслівні, при цьому перші (субстантивні) кількісно переважають. Субстантивні ряди характеризуються переважно такими синтаксичними типами: ряд самостійних номінативних речень (1), ряд предикативних одиниць у складі багатокomпонентного складного речення (2) і ряд звертань (3):

1) *Ристалище. Дуэль. / Две партии в дуэте. / Безмолвный диалог. / Неравный поединок («Часы и телефон...»)*¹;

2) *Крики, стенанья, молитвы, проклятья, отчаянье, / вопли отчаянья, ужас. / Руки и головы, шляпы и зонтики, сумочки, доски, / игрушки, обломки («Гибель «Титаника»»);*

3) *Любимая, мой ребенок, моя невеста, / мой праздник, мое мученье, / мой грешный ангел, / молю тебя, как о милости, – возвращайся, / я больше ни дня не вынесу без тебя! («Молитва о возвращенье»).*

За структурою одиницями субстантивного ряду виступають номінативні речення, предикативні одиниці й однорідні члени речення. Ряди однорідних членів речення – типова побудова в текстах автора, вони представлені в горизонтальному або вертикальному ряду, наприклад: *... то в обгон, а то вдогонку – на ходу – / в эту давку, суматоху, чехарду, / в автогонку, в мотогонку, в нету мест, / в не толкайтесь... («Утро – вечер, утро – вечер, день и ночь...»);*

... и ты услышишь в полночном небе

лунного света звонкие льдинки,

тонкое тиканье лунных капель,

тайную музыку луной ночи,

ее пассажи,

ее аккорды,

ее сонатное построенье... («Не руки скрещивать на груди...»).

У дослідженні вдалося виявити чотири основних види співвідношень елементів субстантивного ряду: перелічувальні (а), відношення уподібнення (б), уточнювальні (в) та градаційні (г) – відношення спадання / зростання:

а) *... Струйка дыма. / Капля на листе. / Грозное облако сирени («Если бы я мог начать сначала...»);*

б) *Мой старый стол, моя невольничья галера, / Мой горький рай, моя сладчайшая Голгофа... («Кровать и стол, и ничего не надо больше...»);*

¹ Тут і далі цитується за виданням: Левитанский Ю.Д. Стихотворения / Ю. Левитанский; сост. И.В. Машковская; вступ. ст. Ю. Болдырева; примеч. В.Б. Семенова. – М.: АСТ; Харьков: Фолио, 2005. – 478 с.

в) *И мы следим / за сменою ненастий, / Морозов, снегопадов и дождей...*
(«Взаимосвязи»);

г) *Женщина, / девочка, / почти что подросток, / веснушчатая, угловатая / (этакий гадкий утенок) – / и в любви все никак не везло.* («Женщина, которая летала»).

За своєю семантикою ряди в поетичних текстах Левітанського передають статичність і динамічність зображуваної картини. Аналізуючи номінативні ряди поета, ми виявили різні способи вираження динамічного розгортання художньої картини. Одним із них є зміна ракурсу з погляду читача (спостерігача), наприклад: *Стол и стул, и кровать, полотенце и кружка, часы / и все прочие вещи / сегодня другого исполнены смысла...* («Как мой дом опустел, все уехали, дом обезлюдел...»). У цьому й подібних уривках погляд спостерігача не «перескакує», не змінює напрямок, а плавно переходить з одного предмета на інший. Такі приклади дуже поширені у творчості цього автора.

У поетичних текстах Левітанського представлені динамічні ряди підметів, семантика яких говорить про різні моменти життя. Локалізація подібних одиниць у ряді створює ефект динамічного розгортання: *Были смерти, рожденья, разлады, разрывы – / разрывы сердец и распады семей – / возвращенья, уходы* («Были смерти, рожденья, разлады, разрывы...»). У цьому прикладі динаміка субстантивного ряду передає циклічність часу.

Субстантивні ряди в ліриці Левітанського передають динаміку розширення або звуження кута зору, наприклад: *Квадратное лицо. / Квадратные очки. / Квадратные глаза. / Квадратные зрачки* («Квадратный человек»). Тут спостерігаємо динаміку звуження. Автор зображує спочатку загальний план обличчя людини, а потім його крок за кроком звужує (окуляри – очі – зіниці). Створюється ефект наближення спостерігача до людини, що описується.

Дослідження довжини ряду за кількістю елементів дозволяє говорити про те, що в основному довжина ряду в текстах цього поета відповідає формулі 7 ± 2 , подекуди доходить до 17. Якість і кількість представлених у вірші рядів має вплив на сприйняття, на структуру і композицію поетичного тексту в цілому.

В аналізованих текстах ми виділили такі поширені семантико-стилістичні фігури зменшення, як еліпсис і скорочення. Нами визначено три види еліпсису: контекстуальний (1) (найпродуктивніший вид), ситуативний (2) і фразеологічний (3):

1) *Что происходит на свете? – А просто зима* («Диалог у новогодней елки»);

2) *Я выдохся. Кончился. Все. Ни строки. / И так я, и этак – и все не с руки* («Тревожное отступление»);

3) *Так, может быть, к черту бумагу, и перья на слом / и сжечь корабли бесполезной флотилии той!* («Попытка оправданья»).

Простежуючи динаміку ідіостилю Юрія Левітанського, відзначимо, що в збірці «Кінематограф» еліпсис використовується автором найбільш активно, у наступних збірках кількість його використання падає.

Усічення представлено інформативним і неінформативним типами. Більш характерне для ідіостилю Левітанського усічення, яке є апосіопезою (а), просіопеза (б) – менш характерна:

а) *В белый морок, в никуда / простираю молча руки – / до свиданья, мои други, / до свиданья, до свида...* («Белые, как снег, стихи...»);

б) *...но вот зима, / и чтобы ясно было, / что происходит действие зимой...* («Как показать зиму»).

Достатньо широко представлені в текстах Юрія Левітанського вставлені конструкції. Вони репрезентують такі структурні типи: словоформа, словосполучення (найпоширеніший тип), просте речення, складне речення і поєднання речень. Як ключова частина вставлена конструкція в поетичних текстах Левітанського розчленовує просте речення і складні речення. Виділяються вставлені конструкції з такими функціями: функція пояснення або уточнення, супровідного зауваження, функція повторення, створення невизначеності, функція вигуку, узагальнення вищесказаного, створення заднього плану, функція імітації прямої мови, функція ремарки. Ряд зазначених функцій не є типовими для цієї конструкції, наприклад, функція створення невизначеності (1), функція створення заднього плану (2):

1) (...) / *стол – / новый, не новый, / фанерный, дубовый, / пусть даже кухонный или столовый – / только поверхность была бы у него побольше...* («Изо всего, что видел...»);

2) *Ну а мы – / после Потьмы и тьмы Колымы, / всех этапов и всех пересылок, / лубянок, бутырок / (выстрел в затылок! / выстрел в затылок! / выстрел в затылок!) – / как же мы пишем...* («Кто-то верно заметил...»).

У цих випадках спостерігається індивідуально-авторське використання синтаксичних одиниць.

Юрій Левітанський використовує синтаксичну природу вставленої конструкції як основу композиційно-семантичного оформлення тексту.

Аналізуючи конструкції з парцеляцією, ми виділили парцеляти таких видів: однорідні члени речення, предикативні частини речення, одиничний другорядний член речення, уточнення, порівняльний зворот і залежна частина складносурядного речення. Найбільш поширеним типом є однорідні члени речення, порівн.: *Спят они. И снится им война. / Черный вал. И встречная волна.* У цьому прикладі парцеляти («война», «вал» та «волна») є однорідними членами речення. Вони пов'язані не тільки граматично, але й на рівні звуків (приголосні «в», «н» – «в», «л» – «в», «л» створюють алітерацію і виділяють парцельований ряд у мовленнєвому потоці).

Особливість ідіостилю Ю. Левітанського полягає в характері використання парцеляції. У текстах автора найбільш поширені перехідні випадки, тобто плавний перехід від прийому парцеляції до об'єднання синтаксичних одиниць в рамках тексту. Уживання парцеляції служить композиційним прийомом організації багатьох ліричних текстів поета. Слід підкреслити, що найбільш частотна вона у збірнику «Кінематограф». На нашу думку, це закономірно, оскільки конструкції з парцеляцією здатні відображати дискретне сприйняття світу, що створюється таким видом мистецтва, як кіно.

Конструкції, які превалюють у поетичному тексті Ю. Левітанського, поширені в поезії ХХ століття. Але відмінною рисою синтаксичної організації ідіостилю цього

автора є багатофункціональність цих одиниць. Часто автор використовує певну одиницю в такій функції, яка зазвичай не характерна для синтаксичної структури. Аналіз синтаксичних одиниць Ю. Левітанського дозволяє розширити уявлення про динаміку синтаксису в поезії ХХ століття, адже дослідження синтаксису різних письменників і поетів ілюструє загальний розвиток та зміну синтаксичних закономірностей мови. Результати цього розділу можуть бути використані при дослідженні динаміки поетичного синтаксису ХХ століття.

У третьому розділі «Принцип кінематографічності в ідіостилі Юрія Левітанського та його синтаксична реалізація» ми виявили і описали такі способи передачі кінематографічності тексту, як монтажність, панорамування, діалогічність, сюжетність, і розглянули синтаксичні засоби їх реалізації.

Монтаж визначається як принцип організації поетичного тексту, спосіб його побудови. Особливість монтажу – зіткнення або суположення дискретних елементів, унаслідок чого об'єкт або явище можуть бути показані з різних боків, з різної дистанції і в різному ракурсі. Монтаж у Левітанського зазвичай з'єднує два фрагменти, що знаходяться в різній часовій та/або просторовій площині. Відповідно було виявлено три типи монтажу: локальний, темпоральний і локально-темпоральний.

1) Локальний (просторовий): *Месяц, тоненькая долька, / из окна глядит на нас... / Катерина, Анна, Ольга / засыпают в этот час... («Катя, Катя, Катерина...»).*

Перше речення відноситься до однієї локації (на небі), а наступне – до іншої (в оселі). Перший кадр – погляд догори (на небо), другий – униз (до дитячого ліжка). Синтаксично локальний монтаж виражений суположенням двох поширених речень однакової довжини. Момент зіткнення кадрів передається такою фігурою, як усічення.

2) Темпоральний: *Здесь когда-то / его обнимала жена, / а теперь обнимает его / тишина / этих белых, как снег, вечеров... («Где-то в городе белом...»).*

У цьому прикладі монтажність виявляється як лексичними, так і синтаксичними засобами. Монтаж виражений прислівниками «когда-то» і «теперь», це створює два часових плани оповіді. Монтаж на синтаксичному рівні здійснюється через з'єднання двох частин складносурядного речення, зміст яких протиставляється.

3) Локально-темпоральний: *...другие люди / продолжают вершить / свои будничные дела. / Они так же завтракают. / Ссорятся. Обнимаются. / Идут за покупками. / Целуются на мостах. / В бане моются. / На собраниях маются... («Смерть»).*

Погляд автора, як камера, стежить за людьми протягом життя. Перша частина уривка – «*продолжают вершить / свои будничные дела*» – демонструє зміну часу, друга частина – зміну простору. Зміна простору визначається за допомогою обставин «*на мостах*», «*в бане*» та «*на собраниях*».

Ці типи монтажу різняться за семантикою, на синтаксичному рівні для них характерне використання таких синтаксичних одиниць і їх комбінацій: поєднання рядів номінативних речень, поєднання предикативних одиниць в

безсполучниковому реченні, поєднання частин складносурядного речення, поєднання двоскладних поширених речень.

Панорамування як спосіб створення кінематографічності тексту проявляється на рівні текстових категорій часу і простору. Існуючи в нерозривному зв'язку, час і простір по-різному відображають кінематографічність як властивість тексту. Художній опис простору панорамного типу в ідіостилі Левітанського створюється за рахунок зміни ракурсу зображення. Ми виділили такі види просторової панорами: оглядова панорама (1), панорама стеження (2) і панорама-перекидання (3).

1) *Темный свод языческого храма. / Склад и неусыпная охрана. / Цепь, ее несобранные звенья...* («Темный свод языческого храма...»).

Тут оглядова панорама створюється за допомогою трьох номінативних речень.

2) *... мы побежали – / мы добежали / до первой воронки / и нырнули в нее...* («Воспоминанье о куске сала»).

Погляд читача, як камера, іде слідом за ліричним героєм.

3) *Травка в окопе / жесткая и шершавая. / Летнее небо, / невыносимо синее...* («Рубеж»).

Камера «перекидає» погляд з землі (*Травка в окопе*) до неба. Кожний кадр репрезентовано самостійним реченням, момент «перекидання» реалізовано пунктуаційно (крапкою в кінці першого речення).

На синтактико-композиційному рівні ці види панорами виражені рядами різних синтаксичних одиниць (ряди предикативних одиниць у складі багатокомпонентного речення, ряди номінативних речень) та суположенням самостійних речень. Динамічне панорамування в поетичних текстах Юрія Левітанського передається прийомами «наїзду» (1) та «проїзду» (2).

1) *В странствиях своих / по Сибири, / по сибирскому югу, / по древней земле хакасов...* («Зеркало»).

У цьому разі прийом «наїзду» реалізується за допомогою уточнювальних однорідних другорядних членів речення, одиниці якого розташовуються у вертикальному ряді.

2) *Дождь и ветер, дым и сажа, / три страницы, два пейзажа, / трубы, церковь, элеватор, / две березки на холме...* («Эта тряска, эта качка...»).

Динамічна оповідь здійснюється за допомогою великої кількості (десяти) номінативних одиниць у ряду. Із кожною наступною одиницею збільшується швидкість показу та сприйняття.

Часова протяжність у поетичному просторі передається дієслівними і субстантивними рядами та розчленованими конструкціями, як то: парцельованими конструкціями та конструкціями зі вставками.

Діалогічність є характеристикою будь-якого ліричного тексту. Діалогічність текстів Левітанського має важливі особливості. В них окрім традиційної поетичної діалогічності спостерігаємо регулярне використання «істинної» (драматургічної) діалогічності, що пов'язана з імітацією живої розмовної мови. Побудова ліричного тексту здійснюється за принципом: діалоги + авторські ремарки. Ми визначили такі типи діалогічного мовлення в ідіостилі поета: імітація реальної комунікації та міфопоетичний тип.

Група текстів з імітацією реальної комунікації найближча до усної форми діалогу. Наприклад: – *Что происходит на свете? – А просто зима. / – Просто зима, полагаете вы? – Полагаю...* («Диалог у новогодней елки»). Це уривок із вірша, у якому весь текст складається з реплік ліричного героя та його співрозмовниці. Цей поетичний текст складаний за принципом акції / реакції, і слова автора в ньому відсутні. У Левітанського існує багато подібних текстів і поезій, де фрагменти з імітацією реального діалогу перемежуються зі словами автора, наприклад: *И я спросил у Фауста: / – К чему, / легко остановив движение суток, / как некий сумасбродный предрассудок, / вы этот звук оставили часам! / И Фауст мне ответил: / – О mein Herz, / живущие во времени стоящем / не смеют знать о миге предстоящем / и этих звуков слышать не должны* («Остановилось время. Шли часы...»).

Міфопоетичний тип діалогічного мовлення в ліриці Юрія Левітанського являє собою власне поетичний діалог, або «псевдодіалогічне» мовлення, що тільки подібне до діалогу. За спостереженнями вчених саме цей тип діалогічності притаманний ліриці ХХ сторіччя. Цей блок у творах поета представлений чотирма підгрупами: діалог з абстрактною сутністю або з неживим предметом, розмова з припустимим (той, хто не відповідає) співрозмовником, діалог з літературним персонажем і внутрішній діалог. *Говорили – ладно, потерпи / время – оно быстро пролетит. / Пролетало. / Говорили – ничего, пройдет, / станет понемногу заживать. / Заживало* («Говорили – ладно, потерпи...»). Виділені репліки є фрагментами діалогу. Вони відбивають пряму мову, про це свідчить локалізація після тире. Таку пунктуацію вважаємо авторським оформлення діалогу. У виділених репліках є дієслово в наказовому способі та лексеми «ладно» і «ничего», характерні для розмовної мови. Діалогічність цього фрагмента підтверджується й авторськими репліками (*Говорили... Пролетало. Говорили ... Заживало*), які чергуються з репліками умовного співрозмовника.

Усі випадки, що не мають достатньої кількості ознак, притаманних діалогу, визначаються нами як неповні з боку діалогічності, наприклад: *И после краткой подготовки, / Над перелеском покружив, / Повалят листья, как листовки, – / Сдавайся, мол, куда жив...* («Пейзаж»). Остання репліка, на наш погляд, є прикладом суміжності діалогічного та монологічного мовлення. Автор навмисно не оформлює останнє висловлювання як діалогічну репліку, подаючи його як переказ. Частина «мол» вказує на те, що той, хто говорить, передає сторонню думку.

Усі типи діалогічного мовлення мають сильні і слабкі ознаки діалогу. Значна кількість діалогічних текстів, фрагментів свідчить про високий ступінь драматургійності ідіостилю Юрія Левітанського.

Важливим елементом у створенні кінематографічності є сюжетно-композиційна організація творів. Ліричні вірші цього поета насичені сюжетними лініями, що не є характерним для лірики ХХ сторіччя. В ідіостилі Ю. Левітанського переважають тексти, що відображають події в житті автора. Час ліричного оповідання в одних текстах поета розтягнуто, а в інших стиснуто. Аналіз показав, що при згадці про юність переважає розтягнутий час (подібне спостерігається в автобіографічних фільмах І. Бергмана «Сунична галявина» і А. Тарковського

«Дзеркало»), що є особливістю ідіостилю автора. Також ми виявили тексти з особливою сюжетною побудовою – тексти-сценарії, які автор сам так називає («*Время зимних метелей (Фрагменты сценария)*»), «*Время раскрывающихся листьев (Фрагменты сценария)*» та інші).

Заголовки у віршах Ю. Левітанського відіграють важливу роль у створенні ефекту кінематографічності. Багато назв поезій об'єднуються в групи, що створює враження багатосерійних фільмів. Особливо виділяється група поетичних текстів із назвою «*Как показать*», де заголовок і текст виступають як стиснутий тематичний комплекс.

У *висновках* узагальнено основні результати дослідження.

Виокремлено ті тенденції і перспективні напрямки лінгвопоетики, які пов'язані з вивченням поетичної мови за рівнями, із завданнями опису ідіостилів як складових поетичної картини світу нації.

Поетична мова є особливою мовною системою, що відображає взаємодію мови, автора та навколишньої дійсності і відзначається експресивністю, образністю та особливим ритміко-мелодійним устроєм. У ній відбувається максимальна актуалізація виразного потенціалу одиниць мови.

Для аналізу поетичного ідіостилю Юрія Левітанського була обрана методика дослідження за рівнями. Застосовуючи такий принцип опису поетичної мови, виділили синтаксичний рівень, який структурує віршований текст і займає вагомe місце у формуванні поетичного мовомислення автора.

Аналіз синтаксичного рівня поетичної мови Ю. Левітанського дав змогу окреслити домінуючі в ідіостилі одиниці та конструкції і визначити, як синтаксичний устрій пов'язаний із реалізацією принципу кінематографічності.

До найуживаніших синтаксичних одиниць і конструкцій, що характерні для ідіостилю автора і створюють ефект кінематографічності, належать субстантивні й дієслівні ряди, фігури зменшення (еліпсис і усічення), вставлені конструкції та конструкції з парцеляцією.

Ряди різних типів широко представлені в поетичних тестах Ю. Левітанського. У кількісному аспекті переважають субстантивні ряди, які різняться за структурою та за співвіднесеністю елементів. Аналіз показав, що за допомогою рядів різних типів поет передає статичність та динамічність зображуваної картини. Найуживанішими фігурами зменшення у поезіях автора є еліпсис та скорочення. Використання цих фігур в умовах віршованого тексту наближає поетичне мовлення до розмовного, що, в свою чергу, сприяє драматургійності лірики поета. Специфіка вставлених конструкцій у поезії Ю. Левітанського визначається структурною різноплановістю та великою кількістю функцій, деякі з яких є нетиповими (функція створення невизначеності та функція створення заднього плану) для цієї конструкції в художньому мовленні, що дає можливість охарактеризувати їх як індивідуально-авторські. Засобом вираження дискретного сприйняття світу є конструкції з парцеляцією, які слугують композиційним прийомом організації ліричних текстів поета.

До складу засобів реалізації ознак кінематографа входить прийом монтажу, панорамування, насичена діалогічність (зокрема «реальна діалогічність») і наявність

сюжетності в ліриці Ю. Левітанського. Кожен із способів створення ефекту кінематографічності виражений на синтактико-композиційному рівні в ідіостилі Юрія Левітанського по-своєму.

Монтаж створюється синтаксичними рядами, вставленими конструкціями і парцеляцією. Панорамування, у свою чергу, – рядами різного порядку і суположенням однотипних речень. У поезіях Ю. Левітанського поряд з поетичним діалогом широко репрезентовано такий тип діалогу, який є імітацією реального. Реальна діалогічність як вид діалогічного мовлення в ідіостилі цього автора представлена яскраво й різноманітно. Імітація реального діалогу реалізована в різних типах тексту: ліричних і лірико-драматургічних. Насичена діалогічність передається різними граматичними побудовами і засобами пунктуації, у тім числі синтаксичними фігурами зменшення, парцеляцією та іншими ознаками розмовної мови, що посилює драматургічність ліричних текстів поета. Насичена діалогічність є характерною ознакою синтактико-композиційного устрою лірики Ю. Левітанського. Наявність особливої наративної сюжетності в ліриці цього поета зближує поетичну мову й мову кінематографа. Динаміці та розвитку ліричного сюжету сприяє частотне використання дієслівних рядів. Одним із яскравих показників ідіостилу Ю. Левітанського є заголовки ліричних віршів, які сприймаються як назви багатосерійних кінокартин, кожна серія якої присвячена особливій підтемі, але всі вони разом підпорядковуються загальній ідеї.

Наявність «кіноприймів» та синтаксичних структур, що служать мовними засобами їх репрезентації в віршованому тексті, свідчить про високий рівень кінематографічності лірики Юрія Левітанського. Кінематографічність, яка є характерною рисою ідіостилу цього автора, реалізується не тільки на лексичному, але й на синтактико-композиційному рівні.

Для лірики Ю. Левітанського характерні локальний, темпоральний та локально-темпоральний монтаж. Темпоральний монтаж зазвичай пов'язаний із двома планами (воєнний та мирний), кожен з яких має як свої синтаксичні особливості, так і свою семантику (війна – сірий, чорно-білий час, а мир – яскравий та кольоровий).

Спостерігається потужний вплив розвитку світового кінематографа на лірику Ю. Левітанського, що робить мову поета яскравою та неповторною.

Потреба у здійсненому дослідженні викликана, з одного боку, неповним вивченням механізмів творення поетичного тексту загалом, а з іншого, – недостатністю аналізу поезики Юрія Левітанського. Однак ця робота не претендує на відображення всієї повноти кожної з окреслених проблем. Для повного дослідження текстів Юрія Левітанського потрібен аналіз усіх рівнів поетичного ідіостилу автора, зокрема, з точки зору реалізації принципу кінематографічності. З іншого боку, важливо вивчити кінематографічність і в творчості інших авторів. У поезії і прозі кінця ХХ – початку ХХІ ст. кінематографічність проявляється яскраво, широко і насичено в багатьох ідіостилях, поетичних та прозових. Але в кожного автора ця властивість зреалізовується різними способами. Вивчення механізмів створення ефекту кінематографічності мовними засобами на різних рівнях художнього тексту та в різноманітних поетичних ідіостилях є перспективою

дослідження. Тільки після цього можна зробити висновок про характерні мовні засоби реалізації принципу кінематографічності в поетичній мові.

Основний зміст дисертації відображено в таких публікаціях:

- 1) Колода Д.В. О синтаксических средствах создания кинематографичности в поэзии Юрия Левитанского (на материале сборника «Кинематограф») / Д.В. Колода // Наукові записки ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. – Вип. 4 (40). Літературознавство. – Харків. – 2004. – С.128 – 133.
- 2) Колода Д.В. Фигуры убавления в стихотворениях Ю. Левитанского / Д.В. Колода // Русская филология. Украинский вестник: Республиканский научно-методический журнал. – Харьков, 2005. – № 1-2 (27). – С. 29 – 32.
- 3) Колода Д.В. Основные типы номинативных рядов в стихотворениях Левитанского / Е.А. Скоробогатова, Д.В. Колода // Русская филология. Украинский вестник: Республиканский научно-методический журнал. – Харьков, 2005. – № 4 (29). – С. 53 – 56.
- 4) Колода Д.В. Вставные конструкции в стихотворениях Юрия Левитанского / Д.В. Колода // Русская филология. Украинский вестник: Республиканский научно-методический журнал. – Харьков, 2006. – № 3-4 (31). – С. 26 –31
- 5) Колода Д.В. «Реальный» и неполный диалог в лирике Юрия Левитанского / Д.В. Колода // Культура народов Причерноморья. – 2008. – № 142. – Т. 1. – С. 365 – 367.
- 6) Колода Д.В. Средства создания диалогичности в поэтических текстах Юрия Левитанского / Д.В. Колода // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2008. – № 17 (156) С. 122 – 130.
- 7) Колода Д.В. Монтажный принцип организации стихотворений Юрия Левитанского и синтаксические средства его реализации / Д.В. Колода // Мова: Науково-теоретичний часопис / М-во освіти і науки України; Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова; гол. ред. Д.С. Іщенко. – Одеса: Астропринт, 2009. – № 14. – С. 199 – 204.
- 8) Колода Д.В. Субстантивные ряды в лирике Юрия Левитанского / Д.В. Колода // Русская филология: Вестник Харьковского национального педагогического университета имени Г.С. Сковороды. Научно-методический журнал. – Харьков, 2010. – № 3-4 (43). – С. 14 –17.
- 9) Колода Д.В. Проблемы описания идиостиля в лингвопоэтике / Д.В. Колода // Филологический сборник: Сб. науч. статей. – Вып.7 / Сост. – Е.А. Скоробогатова. – Харьков: ХНПУ имени Г.С. Сковороды, 2009. – С. 80 – 86.

АНОТАЦІЯ

Колода Д.В. Поетичний синтаксис Юрія Левітанського: реалізація принципу кінематографічності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.02 – російська мова. – Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди, Харків, 2011.

Дисертація присвячена дослідженню поетичного синтаксису Юрія Левітанського з огляду на реалізацію принципу кінематографічності.

У роботі розглянуті конструкції і прийоми поетичного синтаксису, характерні для ідіостилю цього автора. Серед них виявлено субстантивні і дієслівні ряди, фігури зменшення, вставлені конструкції і прийом парцеляції.

Виявлені такі способи передачі кінематографічності тексту в ідіостилі Ю. Левітанського, як монтаж, панорамування, діалогічність, сюжетність, розглянуті синтаксичні засоби їх організації. На синтаксичному рівні монтаж у текстах поета виражений рядами номінативних речень, рядами предикативних одиниць у безсполучниковому реченні, поєднанням частин складносурядного речення, поєднанням двоскладних поширених речень. Панорамування виражено рядами різних синтаксичних одиниць і суположенням самостійних речень. Виявлено динамічне панорамування в текстах автора, що реалізується прийомами «наїзду» і «проїзду». Часова протяжність у поетичному просторі передається дієслівними і субстантивними рядами і розчленованими конструкціями, як-от: парцельованими конструкціями та конструкціями зі вставками. Були виділені такі види діалогічного мовлення: імітація «реального» діалогу і міфопоетичний діалог. Велика кількість діалогічних текстів свідчить про високий ступінь драматургійності ідіостилю.

Сюжетно-композиційна організація є важливим елементом устрою ліричного вірша. Для текстів Левітанського характерна наявність наративних сюжетних ліній, що не властиво для лірики ХХ століття. Виявлено специфічний тип текстів з особливою сюжетною побудовою – тексти-сценарії.

Ключові слова: поетичний текст, ідіостиль, Левітанський, поетичний синтаксис, кінематографічність, монтажність, панорамування, діалогічність, сюжетність.

АННОТАЦІЯ

Колода Д.В. Поэтический синтаксис Юрия Левитанского: реализация принципа кинематографичности. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.02 – русский язык. – Харьковский национальный педагогический университет имени Г.С. Сковороды, Харьков, 2011.

Диссертация посвящена исследованию поэтического синтаксиса Юрия Левитанского с точки зрения реализации принципа кинематографичности.

В работе рассмотрены конструкции поэтического синтаксиса, которые являются характерными для идиостиля Юрия Левитанского. Среди них выявлены субстантивные и глагольные ряды, фигуры убавления, вставные и парцелированные конструкции.

Синтаксические структуры, преобладающие в поэтическом тексте Левитанского, характерны для русской поэзии ХХ века в целом. Отличительной особенностью синтаксической организации идиостиля этого автора является

высокая частотность и полифункциональность этих единиц. Ю. Левитанским используются как типичные для этих конструкций и приемов функции, так и индивидуально-авторские. Активное использование данных синтаксических средств является одной из идиостилевых характеристик индивидуально-авторской поэтической системы Ю. Левитанского.

Типологическое описание рядов разных типов представлено субстантивными и глагольными рядами. Рассмотрены структура, функции, соотношение элементов ряда. Проанализировано использование рядов разных типов в создании статических и динамических картин. Выделены как характерные такие фигуры убавления, как эллипсис и усечение. Эллипсис в лирике Ю. Левитанского представлен тремя видами: контекстуальным, ситуативным и фразеологическим. Первый тип эллиптической конструкции является самым продуктивным в поэтических текстах автора. Активное использование эллиптических структур связано с одним из общих принципов организации лирических стихотворений XX века – принципом семантической неопределенности. Вставные конструкции в лирике Ю. Левитанского представлены различными структурными типами. Наиболее распространенным типом является словосочетание. Вставные конструкции в текстах автора полифункциональны. Такие функции, как функция создания неопределенности и функция создания заднего плана, являются индивидуально-авторскими.

В работе выявлены такие способы передачи кинематографичности в идиостиле Ю. Левитанского, как монтажность, панорамирование, диалогичность, сюжетность, и рассмотрены синтаксические средства их организации.

Особенностью идиостиля Ю. Левитанского является регулярное использование монтажа: локального, темпорального и локально-темпорального. На синтаксическом уровне монтаж в текстах Левитанского выражен сочетаниями рядов номинативных предложений, рядов предикативных единиц в бессоюзном предложении, сочетанием частей сложносочиненного предложения, сочетанием двусоставных распространенных предложений.

Панорамирование выражено рядами различных синтаксических единиц и соположением самостоятельных предложений. Выявлено динамическое панорамирование в текстах автора, которое реализуется приемами «наезда» и «проезда». Временная протяженность в поэтическом пространстве передается глагольными и субстантивными рядами и расчлененными конструкциями, как то: парцелированными конструкциями и конструкциями со вставками.

Были выделены такие виды диалогической речи: имитация «реального» диалога и мифопоэтический диалог. Активное использование диалога (особенно «истинного» диалога) является свидетельством повышенной драматургичности лирики Ю. Левитанского.

Сюжетно-композиционная организация является важным элементом устройства лирического стихотворения. Для текстов Левитанского характерно наличие нарративных сюжетных линий, что не свойственно лирике XX века. Особенностью идиостиля автора является «растянутое» время в стихотворениях, посвященных юности поэта. Выявлен специфический тип текстов с особым

сюжетным построением – тексты-сценарии. В создании эффекта кинематографичности значительную роль играют заглавия стихотворений Ю. Левитанского.

Характерные для идиостиля Левитанского такие синтаксические конструкции, как ряды, фигуры убавления, вставные и парцеллированные конструкции, участвуют в создании эффекта кинематографичности. Расчлененность, присущая этим структурами, создает эффект дополнительной дискретности и участвует в создании монтажа, панорамирования, что приводит к созданию поэтической кинематографичности.

Анализ синтаксических единиц Левитанского позволяет нам расширить представления о динамике синтаксиса поэзии XX века. Исследование синтаксиса разных писателей и поэтов иллюстрирует развитие и изменение синтаксических закономерностей. Результаты данной работы могут быть использованы при исследовании динамики поэтического синтаксиса XX века.

Ключевые слова: поэтический текст, идиостиль, Левитанский, поэтический синтаксис, кинематографичность, монтажность, панорамирование, диалогичность, сюжетность.

SUMMARY

Koloda D.V. Poetic syntax of Yuri Levitanskij: implementation of cinematographic principle. – Manuscript.

The thesis for a Candidate degree in Philology by speciality 10.02.02 – Russian language. – Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, 2011.

The thesis is devoted to the poetic syntax of Yuri Levitansky from the standpoint of realization of the cinematography principles.

The paper discusses the design and techniques of poetic syntax, which are characteristics of individual style of Yuri Levitansky. Substantive and verbal rows, figures of decrease, insertive construction and method of parcelling are identified among them.

The thesis describes the transmission modes of cinematography features in the lyrics by Levitansky. They are as assemblage, panning, dialogue saturation, and plot. The work examines the syntactic means of their organization. At the syntactic level in the texts by Levitansky assemblage is expressed with the help of row combinations such as rows of nominative sentences, series of predicative units in conjunctionless sentence, parts of a compound sentence, combinations of the two-part extended sentences. Panning is marked in rows of different syntactic units and the juxtaposition of separate sentences. The dynamic panning in the texts of the author has been identified. It is realized with the methods of «zoom» and «travel». Temporal extent of the poetic space is showed with verbal and substantive series and disintegrated structures, such as: parceled and insertive constructions. Such types of dialogic speech as imitation of a «real» dialogue and amorphological dialogue have been identified. The abundance of dialogic texts indicates a high degree of dramaturgy in the individual style of Yuri Levitansky.

Plot and compositional organization is an important element of lyrical poems. The presence of narrative storylines characterizes the texts by Levitansky. Although it is not

peculiarity of the lyrics of the twentieth century. The analysis has been revealed a specific type of the texts with particular plot construction –scripts.

Key words: poetic text, individual style, Levitansky, poetic syntax, cinematography features, assemblage, panning, dialogue saturation, plot.

Відповідальний за випуск
кандидат філологічних наук, доцент
Скоробогатова Олена Олександрівна